

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ผู้หญิงมอญกับพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับผี: กรณีศึกษา ชุมชนมอญบางขันหมาก อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี
ผู้เขียน	นางสาวจิตรานุช ปานขาว
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สตรีศึกษา)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ดร. ขวัญชีวัน บัวแดง

บทคัดย่อ

“มอญ” เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย และพบว่ามีการรักษาอัตลักษณ์ความเป็นมอญที่แสดงออกในด้านภาษาและพิธีกรรมไว้อย่างต่อเนื่อง สำหรับการศึกษาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ความเป็นมอญที่ยังดำรงอยู่ผ่านพิธีกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับผีของคนมอญ และเพื่อศึกษาริบทงเงื่อนไข และปฏิบัติการของพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับผีของคนมอญที่สะท้อนความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชายในชุมชนบางขันหมาก อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพทางมานุษยวิทยาสตรีนิยม (Feminist Anthropology) ที่ต้องตระหนักในเรื่องเพศภาวะและความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีผลมาจากเพศภาวะที่ปรากฏในพื้นที่ศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ความเป็นมอญของคนมอญบางขันหมากดำรงอยู่อย่างซับซ้อนและหลากหลาย ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน คนมอญบางขันหมากเลือกที่จะปรับเปลี่ยน เลือก รับ และต่อรองกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้อัตลักษณ์ความเป็นมอญปรากฏให้เห็นในลักษณะที่ไม่หยุดนิ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์เงื่อนไขในขณะนั้น พิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับผีเป็นการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นมอญ ที่มีอยู่หลายระดับตามพิธีกรรมที่จัดขึ้น ซึ่งมีทั้งระดับครอบครัว เครือญาติ และระดับท้องถิ่นหรือชุมชน โดยปรากฏควบคู่ไปกับตำนาน ภาษา และสัญลักษณ์ต่างๆ นอกจากนี้พิธีกรรมยังมีความหลากหลายแตกต่างกันระหว่างแต่ละครอบครัวและเครือญาติ ทั้งนี้เพื่อสนองตอบความต้องการทางด้านจิตใจของตนเองและกลุ่ม ในลักษณะของการควบคุมสมาชิกให้อยู่ในระเบียบ กฎเกณฑ์ทางสังคมและมีความกตัญญู รวมถึงเพื่อสร้าง รักษาและขยายพื้นที่ในการประชันขันแข่งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความแตกต่างกันอีกด้วย

การศึกษาพบว่า ผู้หญิงมอญมีบทบาทอย่างมากในการจัดพิธีกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทบาทของร่างทรง ผู้หญิงมอญในกรณีศึกษามีวิธีการปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชายจากพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับผี ที่ให้คุณค่าแก่ผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ให้กลายเป็นพื้นที่สำคัญซึ่งเอื้อให้กับผู้หญิงมากขึ้น โดยการให้ความหมายของความเชื่อและปรากฏการณ์นั้นเสียใหม่ ผ่านการมีบทบาทและปฏิบัติการในพิธีกรรมเกี่ยวกับผีต่างๆ อีกทั้งยังพบว่าผู้หญิงมอญมีตำแหน่งแห่งที่ในพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับผีอย่างหลากหลาย และสร้างองค์ความรู้เพื่อรักษาบทบาทและความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างตนเองกับผู้อื่น อันเป็นผลมาจากพิธีกรรมนั้นด้วย สะท้อนให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชาย เป็นอำนาจที่ไม่คงที่ ตายตัว และพิธีกรรมก็เป็นพื้นที่ของการท้าทายระหว่างเพศภาวะ ชนชั้น และวัยด้วย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title The Mon Women and Spirit Cults: A Case Study of
Bangkhanmak Community, Mueang Lop Buri District,
Lop Buri Province

Author Miss Chitranuch Pankhao

Degree Master of Arts (Women's Studies)

Thesis Advisor Dr. Kwanchewan Buadaeng

ABSTRACT

“Mon” is one among many ethnic groups in Thailand. They are considered as a group with their own strong ethnic identities expressed through language and rituals. The purpose of this study is to understand Mon identities through their spirit cults and rituals and to study conditions and practices of spirit cults which reflected power relations between Mon women and men in Bangkhanmak community, Mueang Lop Buri District, Lop Buri Province. This qualitative study was conducted using Feminist Anthropology, which I was well aware of gender and power relations resulted by gender existing in the area of study.

The study results illustrated that Mon identities of Bangkhanmak people are complicated and diverse. In the midst of social and economic changes, Bangkhanmak people choose to adjust, select, receive and negotiate with such changes. This allows Mon identities to be dynamic and changeable according to particular contexts. Spirit rituals are organized in many levels: family, kinship, local and national, expressing different level and diverse forms of Mon identities, through myths, language and symbols. These rituals are used either to meet spiritual needs of individuals or of the group in keeping members under social orders or to construct, maintain and extend spaces in contesting with other ethnic groups.

Mon women especially the mediums who play important role in maintaining the rituals, manage to change power relations between women and men existing in rituals where men are valued higher than women into spheres where women can gain higher recognition and power. This is done by redefining beliefs and phenomenon through women's roles and practices in rituals. Moreover, it was found that Mon women have various roles in spirit rituals and they can

construct bodies of knowledge to maintain social roles and relations with others. These rituals about Mon spirits, therefore, illustrated that power relations between women and men are dynamic and such rituals are spaces of contestation of gender, class and age.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved